

Antón Costas

El teorema de Thomas

Sorprès pels resultats de les eleccions del 24-M, un bon amic que ha estat durant anys en la primera línia de la política municipal va decidir la setmana passada visitar els barris del nord de Barcelona que de manera majoritària han donat suport a la candidatura alternativa d'esquerres liderada per la nova alcaldessa, Ada Colau.

Segons em va explicar, en el recorregut més d'un veí d'aquests barris li va dir que al llarg d'aquests anys de crisi econòmica i social s'havien sentit "abandonats" pels governs i els partits tradicionals. Aquest sentiment de desamparament era viu, intens i sincer.

Tot i això, al meu amic li costa entendre-ho. A parer seu, els últims governs de la ciutat, tant el socialista de Jordi Hereu com el nacionalista de Xavier Trias, han sabut mantenir un bon equilibri entre tots els barris. La provisió de serveis i d'inversió en infraestructures no ha prioritzat el centre i els barris acomodats en perjudici dels de la perifèria. Malgrat la crisi, la bona salut financera del municipi ha permès destinar recursos a tots els barris. Per això, segons la seva opinió, no hi ha motiu objectiu per a aquest sentiment d'abandonament.

Si fos així, com es pot explicar, doncs, aquest sentiment de desamparament que hauria portat molts ciutadans que viuen en barris perifèrics de Barcelona i d'altres grans ciutats espanyoles a votar el 24-M llistes alternatives d'esquerra en comptes dels partits tradicionals, ja siguin socialdemòcrates, conservadors o nacionalistes?

Provant de buscar una explicació a aquesta qüestió vaig recordar una vella proposició científica procedent del camp de la sociologia de l'educació. Es tracta de l'anomenat teorema de Thomas. En una traducció lliure, aquest teorema es pot formular de la manera següent: "El que les persones perceben com a real té conseqüències reals en el seu comportament ("If men define situa-

tions as real, they are real in their consequences"). Aquesta proposició va ser enunciada per William I. Thomas després d'estudiar conductes transgressores en l'àmbit educatiu i els comportaments de condemna i rebuig social que hi estaven relacionats (*The child in America: behavior problems and programs*, 1923). Thomas va estendre aquesta proposició a altres àmbits de la conducta personal o familiar.

La lliçó que cal extreure d'aquest teo-

JORDI BARBA

rema és que les percepcions subjectives de les persones sobre la realitat en què viuen tenen una força enorme a l'hora de definir la seva conducta. Aquestes percepcions donen lloc a profecies auto-complertes: allò que percebo com a real és la realitat per a mi. Si la meua percepció és que he estat abandonat per aquells que considero que tenen l'obligació política o moral d'ajudar-me, els giraré l'esquena i procuraré castigar-los. En aquesta situació, amb el vot.

En aquest cas, el sentiment d'abandonament té a veure no amb les inversions en els barris, sinó amb el drama quotidià

dels desnonaments, de l'atur, de la percepció de falta d'oportunitats, de l'augment del nombre de cases sense ingressos, de l'aparició dels nous treballadors pobres amb salaris que no donen per arribar a final de mes, de l'aparició de la pobresa de nens, de la pèrdua d'emancipació dels joves i amb la polarització creixent de rendes entre barris rics i pobres.

En aquest terreny, els governs que han estat en el poder en aquests anys de crisi –ja sigui el govern de l'Estat, de la comunitat autònoma o del municipi– no han atès com hauria calgut aquestes realitats quotidianes que viuen moltes persones. Al contrari, moviments socials com el de la plataforma antidesnonaments i altres moviments associatius dels barris sí que han acompanyat els damnificats.

Com vaig assenyalar al meu article anterior sobre "L'efecte túnel", aquest malestar social acostuma a explotar quan la crisi econòmica comença a remetre i les persones perceben que les coses comencen a millorar per a d'altres però no per a elles. És el que estem veient. La sort és que en aquest cas l'explosió d'aquest malestar s'ha expressat a través d'una espècie de primavera política espanyola que ha provocat un revolució democràtica, en el sentit que ha modificat el sistema tradicional de partits i ha produït una renovació important de la classe política per la via de les urnes.

Aquesta revolució democràtica ha fet que, metafòricament parlant, l'eix del poder polític de la política barcelonina hagi passat de Diagonal-passeig de Gràcia a la Meridiana. Ha passat una cosa semblant a les altres grans ciutats espanyoles.

Ara el risc és que la dialèctica centre-perifèria, que havia desaparegut de Barcelona amb l'arribada dels governs democràtics, torni encara que només sigui en la seva forma simbòlica. El nou govern municipal haurà d'esforçar-se perquè aquesta percepció simbòlica no es converteixi en una realitat. Aleshores es produiria la predicció del teorema de Thomas, però a la inversa. I, per tant, un moviment pendular perillós.●

Pilar Rahola

La monja desmonjada

Coneixia la figura laboral del fix discontinu, però mai no imaginava que fos aplicable a la qüestió divina. Això de dedicar la vida a Déu una estona i una altra estona dedicar-la a la porprada del poder deu tenir la seva gràcia. Al cap i a la fi, si en el fet religiós hi ha il·luminació, en el polític hi ha molt d'il·luminat. I sens dubte d'il·luminada ho està, la monja exmonja Teresa Forcades, dona hiperactiva a qui tant agrada fer campanyes contra les vacunes com iniciar actes de fe contra Artur Mas. És tal la seva missió terrenal que ha decidit salvar el poble de si mateix i, com un messià bíblic, ha assenyalat el camí a seguir pel Sinai català. De moment el poble la segueix poc, però els que estan tocats de la veritat suprema no necessiten que la realitat els doni la raó. En tenen prou amb la fe.

I així, tocada per aquesta nova fe –que deu ser una fe enorme en si mateixa–, Forcades no està per beneiteries i mentre aixeca la bandera contra la vacunació –i contra la raó mèdica– també es permet excomunicar polítics i líders de la religió ciutadana. És el

A Forcades tant li agrada fer campanyes contra les vacunes com iniciar actes de fe contra Artur Mas

que té la il·luminació, que permet a l'il·luminat convertir-se en martell d'heretges. Ha dit, per exemple, respecte al procés català que "la independència ha de fer-se sense Convergència", i s'ha quedat tan fresca. És a dir, la senyora que va aconseguir reunir un grupet de 575 persones per al seu esplendorós "procés constituent" es permet menystenir centenars de milers de votants, milers de militants i ídem amb milers de regidors i alcaldes, a més de ser el partit que governa el país. Extraordinari! La veritat és que aquesta senyora es deu estimar molt perquè, si no fos el cas, es moriria de sentit del ridícul.

Fent-li costat, l'ínclit Arcadi Oliveres no s'ha quedat curt assegurant que l'important no és la independència, ni la sobirania, ni la resta de ximpleries nacionals, sinó la qüestió social. Bé, aleshores, com li ha recordat Antoni Bassas, què farà quan no pugui firmar un decret contra la pobresa energètica perquè no tenim sobirania? I així sumant, com a patètic gerundi. Encara que tampoc aquí no hi ha sorpresa, perquè algunes de les idees que defensen com a revolucionàries són tan retrògrades que espanten. És el que té el populisme, que sol patir la síndrome del cranc. Perquè permeteu que digui una cosa tan poc *populista*: sense les classes mitjanes, sense els empresaris, sense els autònoms, sense la gent que fa moure l'economia, quin punyetes de país plantegen? I per a aquest espectre ciutadà, les monges Forcades i els Arcadis tenen poc discurs i molt menyspreu. És el mateix menyspreu que dirigeixen cap als milers de ciutadans que voten CDC, als quals decideixen expulsar del paradís. I per descomptat, expulsar Mas, convertit en esca de tots els mals. En fi, res de nou sota la capa del cel perquè sempre ha estat propi dels il·luminats practicar el sectarisme.●

DEBAT. Turisme sostenible / Albert Arias Sans

El model i altres efectes

A ningú no se li escapa el protagonisme que ha tingut el turisme en les recents eleccions municipals de Barcelona. Després de molts anys de debat segrestat per les xifres que parlaven de la bonança econòmica del sector, per primera vegada s'han posat sobre la taula els efectes negatius derivats d'aquesta activitat. Els problemes de convivència, la pressió al mercat immobiliari, la privatització d'espais públics emblemàtics o les paupèrrimes condicions laborals del sector han estat qüestions centrals en el debat polític. Però encara que hàgim aconseguit escapolar-nos de la teranyina de les xifres, no són pocs els tòpics recurrents i simplificadors a l'hora de debatre

sobre el turisme. El més sonat és la drecera per excel·lència: el model turístic. És dolent i cal canviar-lo, diuen els uns. Cal gestionar-ne l'èxit, diuen els altres. Llavors comença un ball retòric d'autenticitat, sostenibilitat, qualitat, responsabilitat; i tots els portaveus acaben utilitzant els mateixos conceptes per parlar de coses diferents. Tots diuen que tenen raó, però ningú no convenç ningú. I, encara és pitjor, res no es mou.

Tots dos moviments, escudar-se en xifres o agafar dreceres discursives, entenen el turisme com una entitat alienada i discreta, i permeten traçar clarament una línia entre el que és i el que no és turístic. Tot i això, si analitzem qualsevol controvèrsia, si desgranem què està en joc, com es produeix, qui se'n beneficia i a qui conculceix, l'escenari canvia completament.

De sobte, el turisme, aquell objecte compacte i llancívol, queda fet miques i distribuït en una infinitat de pràctiques, processos i relacions inherents a la complexitat urbana. I quan ens n'adonem, som incapaces de separar la qüestió dels allotjaments turístics de les pràctiques rendistes especulatives i el problema de l'accés a l'habitatge. O ens resulta impossible desvincular la massificació de la gestió de la mobilitat, de la planificació d'equipaments culturals i de la regulació de llicències d'activitat.

Integrar el turisme en les dinàmiques urbanes ens permet focalitzar la discussió en els instruments de gestió necessaris per minimitzar-ne els efectes negatius i redistribuir la riquesa generada. Al cap i a la fi, el desitjat model turístic no deixa de ser el resultat de la forma com pensem i produïm la ciutat.●